

Rijnmiddag op het IWSA-congres in Amsterdam

Het zwaartepunt van de sanering van de Rijn dient bij de biologisch moeilijk afbreekbare stoffen te worden gelegd, terwijl een vergroting van de politieke druk op de regeringen van de Rijnsoeverstaten absoluut noodzakelijk is om de sanering van de Rijn überhaupt tot stand te brengen. Dit waren twee belangrijke konklusies, die getrokken worden uit de drie voordrachten, die op 13 september jl. tijdens de Rijnmiddag op het IWSA-congres in Amsterdam werden gehouden.

Onder voorzitterschap van de Fransman G. Dejouany, president-direkteur generaal van de Compagnie Générale des Eaux, hielden prof. dr. W. Stumm van de Technische Hogeschool in Zürich, prof. dr. H. Sontheimer van de Universiteit Karlsruhe en het Tweede Kamerlid, tevens lid van het Europees Parlement, mr. S. Patijn, boeiende voordrachten, die zich terecht in een groot aantal toehoorders konden verheugen. Prof. dr. Stumm illustreerde als eerste spreker de grote economische activiteit in het Rijnstroomgebied aan de hand van het bruto-sociaal produkt per m³ gemiddelde afvoer van enkele grote rivieren in de wereld. Het resultaat is weergegeven in bijgaande tabel. Hieruit blijkt dat de economische activiteit langs de Rijn relatief

Belastingsparameters voor verschillende rivieren

rivier	inw./km ²	inw./m ³ · s ⁻¹	bruto sociaal- produkt (\$/m ³ · s ⁻¹)
Glatt (bij Zürich)	710	35.000	9,5
Rijn (monding)	140	15.000	3,4
Donau	83	10.400	1,1
Ohio	76	5.800	1,3
Tennessee	54	3.000	0,70
Mississippi	19	3.300	0,75
Rhône (Genève)	73	2.400	0,60
Rhône (monding)	63	3.700	0,55
Kemijoki (Lapland)	2,5	250	0,03

gezien aanzienlijk groter is dan bijv. langs de Donau, de Mississippi of de Ohio. Karakteristiek daarbij is de zeer hoge belasting van de Rijn met industriële bijproducten, synthetische organische chemicaliën, metalen enz. Doordat het zelfreinigend vermogen van de rivier en de biologische afvalwaterzuivering in het algemeen hierop weinig invloed hebben, treedt stroomafwaarts een accumulatie van biologisch moeilijk afbreekbare stoffen op. Het is echter opvallend, dat de zuurstofhuishouding van de Rijn relatief minder zorgen baart dan bijv. bij de Ohio of de Mississippi. Vanuit ekologisch oogpunt is de chronische toxiciteit van diverse stoffen in het Rijnwater aanzienlijk belangrijker dan de akute toxiciteit, omdat hierdoor de structuur van het aquatisch ecosysteem drastisch gewijzigd kan worden. Reeds nu is een

toestand ontstaan, waarbij het niet meer mogelijk is een betrouwbare waarde voor het biologisch zuurstofverbruik van het Rijnwater te bepalen. Ook het trekken van konklusies over de verontreiniging van de rivier aan de hand van de verscheidenheid en het aantal waterorganismen (saprobieen-systeem) is niet goed meer mogelijk. Het grootste probleem van de Rijnvervuiling wordt volgens prof. Stumm gevormd door de biologisch moeilijk afbreekbare stoffen, waarvan vele in hygiënisch en ekologisch opzicht bedenkelijk zijn. Deze stoffen worden echter door de conventionele mechanisch-biologische afvalwaterzuiveringsinstallaties nauwelijks verwijderd, terwijl ook de drinkwaterzuiveringsinstallaties deze substanties veelal niet volledig onschadelijk kunnen maken. Het gevolg is dat in enkele gevallen sporen van deze stoffen in het drinkwater konden worden aangetoond.

De belasting van de Rijn met biologisch moeilijk afbreekbare stoffen, die momenteel circa 240.000 ton C (koolstof) bedraagt, moet daarom zo spoedig mogelijk gereduceerd worden. Dit dient bij de Rijnsanering als voornaamste doel te worden gesteld. Op grond van een onderzoek kwam prof. Stumm tot de konklusie, dat de realisatie hiervan het best als volgt kan geschieden:

- vermindering van de lozing van industrieel afvalwater door het nemen van interne bedrijfsmaatregelen en het toepassen van

specifieke zuiveringsprocédés. Doelstelling: 90 % eliminatie van de hoeveelheid verontreinigende stof per eenheid produkt in 1985 en 98 % in 2000.

- het leggen van het zwaartepunt van de sanering van de huishoudelijke afvalwaterlozingen bij de grote gemeenten. Binnen 5 jaar het invoeren van een derde (chemische) zuiveringstrap bij afvalwaterinstallaties voor meer dan 100.000 inwoner-equivalenten. Binnen 15 jaar alle gemeenten met meer dan 2.000 inwoners aansluiten op een zuiveringsinstallatie.

Uitvoering van dit concept zou het mogelijk maken, dat de IAWR-norm voor opgeloste organische koolstof (4 mg/l) niet meer overschreden wordt.

De Rijnvervuiling is geen natuurkatastrofe, maar wordt door menselijke handelingen veroorzaakt en kan daarom weer ongedaan worden gemaakt. Deze hoopgevende uitspraak deed prof. dr. H. Sontheimer in zijn voordracht over de relatie tussen de Rijn en de drinkwatervoorziening. In een helder en overzichtelijk betoog, dat in de eerste plaats afgestemd was op de toehoorders van buiten de Rijnsoeverstaten, werden de betekenis van de Rijn voor de drinkwatervoorziening en de voornaamste problemen van de Rijnvervuiling geschetst. Daarbij werd benadrukt, dat ondanks de vermindering van de verontreiniging in 1975

Tijdens de openingszitting van het IWSA-congres overhandigde de nieuwe president, ir. C. van der Veen, de Golden Tap aan de leider van de Britse delegatie, Mr. Peter Liddell, met een speechje waarin hij verband legde tussen de automatiek van de continu stromende kraan en de droogte in Engeland. De kraan was door het Waterbedrijf van Aken gemaakt en aangeboden door de BGW, de Duitse VEWIN. Engeland won de trofee met eerste prijzen in de categorie internal en external journals en een tweede prijs in de categorie posters. Duitsland was één bij de special publications, Zwitserland bij de posters en Frankrijk bij de annual reports.

voornamelijk als gevolg van de economische recessie, vele parameters nog lang niet aan de normen, die de IAWR in zijn memorandum heeft gesteld, voldoen. Tenslotte ging prof. Sontheimer in op de bereidingsmethoden, die de waterleidingbedrijven langs de Rijn toepassen en de problemen die zich daarbij voordoen.

Het is absoluut noodzakelijk, dat de politieke druk op de regeringen om de sanering van de Rijn tot stand te brengen, toeneemt. Zonder deze druk gaat de sanering van de rivier veel te langzaam en zijn katastrofen niet uitgesloten. Aldus de heer mr. S. Patijn in zijn voordracht met de titel 'Rijnbeheer als politiek en institutioneel probleem'. Hij zag de Rijnvervuiling voornamelijk als het gevolg van een 'laissez faire' gedurende tientallen jaren door politici, ekonomen en konsumenten.

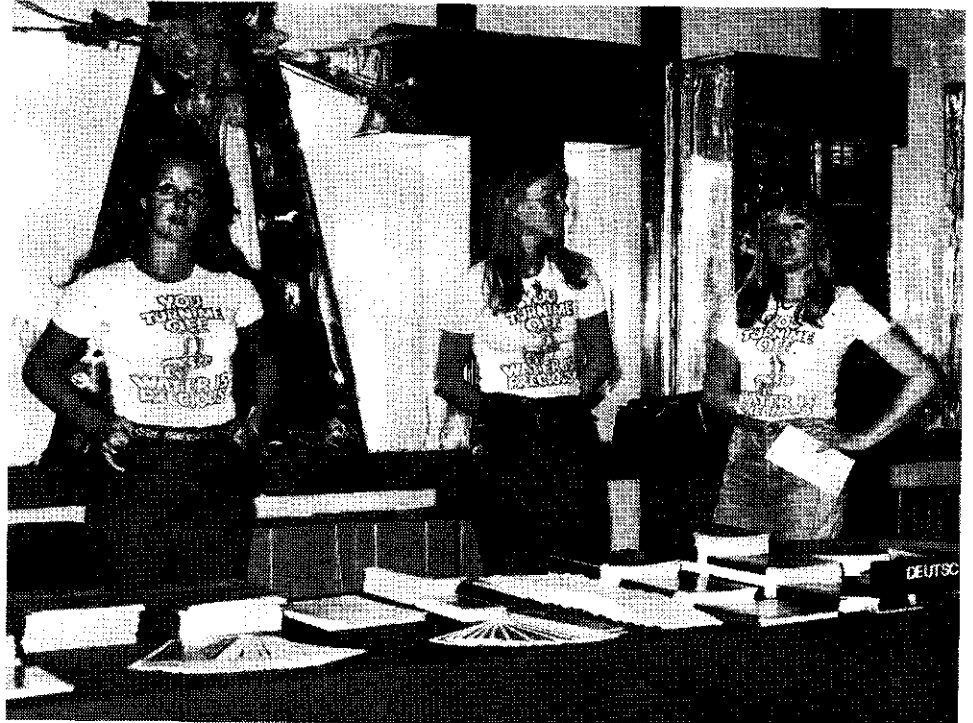
Na 25 jaar meten is het de Internationale Rijncommissie nog steeds niet gelukt, volledig de herkomst van de verontreiniging van de Rijn te bepalen. De bevoegdheden van deze commissie zijn dan ook volgens de heer Patijn veel te gering. Hij vroeg zich af, of het niet effectiever zou zijn de onderhandelingen over de verontreiniging van de Rijn binnen het kader van de Europese Commissie te voeren. Succes zou daarbij weliswaar niet gegarandeerd zijn, maar de mogelijkheden bij deze situatie zijn aanzienlijk groter, omdat de bestuursvorm sterker is en besluiten genomen kunnen worden. Dit in tegenstelling tot de Internationale Rijncommissie, die slechts bij eenparigheid van stemmen aanbevelingen aan de regeringen kan uitbrengen.

Eén van de belangrijkste nadelen van de huidige structuur van de Internationale Rijncommissie ligt in de omstandigheid, dat zij in verband met haar beperkte taakstelling en bevoegdheden geen aanbevelingen kan doen, die passen in het kader van de algemene milieupolitiek van de Rijnsoeverstaten. In verband met een mogelijke verstoring van de concurrentie-verhoudingen is dit evenwel een essentiële voorwaarde. Wil men werkelijk een sanering van de Rijn bereiken, dan dienen de regeringen veel drastischer maatregelen te treffen. Of de politieke wil hiertoe bestaat, valt voorshands te betwijfelen. Een grote moeilijkheid vormt het ontbreken van internationale rechtsregels voor de Rijnproblematiek. Hierdoor zijn internationale maatregelen slechts op basis van vrijwillige samenwerking mogelijk. Het gehele beeld van de Rijnproblematiek vond de heer Patijn niet bemoedigend. Een grote verantwoordelijkheid rust echter volgens hem op de schouders van de burgers. Aangezien de regeringen slechts aarzelend maatregelen treffen, het bedrijfsleven een afwachtende houding aanneemt en de inter-

Tijdens de zitting van het committee on public relations las de voorzitter van de jury voor de PR Award, de heer Cd. van Hoewijk, hoofd Externe Relaties van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, het jury-rapport voor, waarin behalve de Britse winnende inzending ook verscheidene andere van de 350 inzendingen uit 15 landen met ere werden genoemd. Achter de spreker ziet men de affiches waarmee de waterleidingbedrijven in Duitsland en Zwitserland (in Duits, Frans, Italiaans en Raeto-Romaans) de bevolking bekend maken met de hardheidsgraad van het geleverde water, met de slagzin: 'Gut dosiert — Geld gespart'. De Zwitsers voegen daar dan nog aan toe: milieu gespaard.

De p.r.o. van de Wessex Water Authority vond drie charmante medewerksters van Gemeentewaterleidingen (Amsterdam) bereid om tijdens één van de zittingen van het IWSA-congres op het toneel te verschijnen om te laten zien, hoe men de waterverspilling te lijf kan gaan. 'You turn me off — water is precious' staat op de T-shirts. De dames poseren hier in de hall van het congres-gebouw, achter de documentatie-tafel van Gemeentewaterleidingen, waarboven men nog net ziet drie zilveren letters van het woord 'WATER', dat het Gemeentelijk Waterbedrijf van Groningen had beschikbaar gesteld om de hall wat op te vrolijken. Met succes.

In de hal van het RAI-congrescentrum te Amsterdam had de VEWIN tijdens het IWSA-congres een tentoonstelling ingericht van de beste affiches die waren ingezonden voor een wedstrijd voor jongelui van 12 tot 18 jaar. Aan de andere zijde van deze expositie waren de inzendingen opgehangen voor de PR-Award, bestaande uit posters, brochures etc. uit 15 landen.

nationale mechanismen voor besluitvorming ontoereikend zijn, is het zaak, dat de onhoudbaarheid van de verontreiniging van de Rijn door de publieke opinie naar voren wordt gebracht. Waar internationaal recht ontbreekt, dient de burger met alle democratische middelen, die hem ter beschikking staan, zijn recht zelf te zoeken.

De Rijnmiddag heeft binnen de beperkte mogelijkheden, die 3 voordrachten bieden, een scherp beeld gegeven van de Rijnproblematiek. Het primaire doel van de bijeenkomst, de deelnemers aan het kongres dit beeld te geven, is daarom zeker bereikt. Het valt evenwel te hopen, dat tevens een bijdrage is geleverd tot het sekundaire doel met primaire betekenis, namelijk de sanering van de Rijn.

ir. L. J. Huizenga

